Protestantse Gemeente Breda

S'Amen

Kerkblad van de Protestantse Gemeente Breda - 19e jaargang no. 8, november 2026

Eeuwigheidszondag

In dit nummer:

-Green musketeer-
-Tentoonstelling Toren van Babel-
-Straattandarts-
-Nieuwe kerk app-

S'Amen

Colofon:
S'Amen is het kerkblad van de Protestantse Gemeente Breda.

Kopijdatum volgende S'Amen:
dinsdag 24 november 2026

Kopij sturen aan redactie:
Email: samen@pknbreda.nl
Foto's graag in een aparte e-mail toesturen, bij voorkeur in groot formaat en hoge resolutie.

Volgende verschijningsdatum:
12 december 2026

Redactiestatuut:
www.pknbreda.nl/samen

Redactie:
Leon Geschiere
Arne Goudriaan
Joyce Rijke
Suzanne Hoesen
Adriaan Niemantsverdriet

Bij de voorpagina:
Foto: Henk Harkema

Opzeggen:
Als u dit blad niet meer wilt ontvangen kunt u dit doorgeven aan het kerkelijk bureau, zie contactgegevens hieronder.

Kerkelijk bureau:
Mieke Frankfoorder-Boevé
Pottenbakkerstraat 51
4813 LB Breda
Tel.: 06-24705414
Email:
ledenadministratie@pknbreda.nl

Uitgeverij:
Dit is een uitgave van De Zalige Zalm, bureau voor geloofscommunicatie.

Drukkerij:
Koninklijke Drukkerij Em. de Jong, Baarle-Nassau

Protestantse Gemeente Breda

Lucaskerk
Tweeschaar 125
4822 AS Breda
Tel.: 076-542 24 33

Markuskerk
Hooghout 96
4817 ED Breda
Tel.: 076-514 00 80

Johanneskerk
Dreef 5
4813 ED Breda
Tel.: 076-521 05 45

Pastoresteam

Ds. Ton van Prooijen
T 06-29283935 / 076-5423334
E ds.vanprooijen@pknbreda.nl

Ds. Thijske Fraanje
T 06-14762611
E t.fraanje@pknbreda.nl

Kerkelijk werkers:

Hanny den Ouden
T 06- 48549088
E h.denouden@pknbreda.nl

Lenard Schouten
T 06-34840499
E l.schouten@pknbreda.nl

Vertrouwenspersoon:
Rani Kulik
E ranikulik@pknbreda.nl

Wat te doen bij overlijden! Zie pagina 15

Kerkenraad PGB
Email: scriba@pknbreda.nl

Website:
www.pknbreda.nl

Vrijwillige bijdrage S'Amen
NL91 ABNA 0520 2278 67 t.n.v.
Prot. Gemeente Breda
o.v.v. "S'Amen"
(Richtbedrag: € 25,- per jaar)

Collectebonnen

A. Vellen van 20 bonnen met een waarde van € 0,75 per bon, totaal dus € 15.00 per vel.
B. Vellen van 20 bonnen met een waarde van € 1,50 per bon, totaal dus € 30,00 per vel.
C. Vellen van 20 bonnen met een waarde van € 2,50 per bon, totaal dus € 50,00 per vel.
Bonnen kunnen besteld worden door overschrijven van € 15,00, € 30,00, € 50,00 (of een veelvoud daarvan) op bankrekening NL 91 ABNA 0520 2278 67 ten name van de Protestantse Gemeente te Breda (met vermelding van de gewenste soort vellen)

Financiën

Protestantse Gemeente Breda:
ABN AMRO NL91 ABNA 0520 2278 67
Diaconie Protestantse Gemeente Breda:
ING bank NL89 INGB 0001 0708 50
ZWO groep Protestantse Gemeente Breda/Ginneken:
ING bank NL14 INGB 0001 5429 41

MEDITATIE

Geen denken aan,' zegt Elisa, 'ik laat je niet alleen, ik ga met je mee

Ik laat je niet alleen

In 2 Koningen 2 lezen we het wonderlijke verhaal over het levenseinde van de profeet Elia. Hij is op een bijzondere manier 'uit de tijd gekomen', zoals ze dat in het oosten van ons land zeggen. In een wagen van vuur haalt God zijn vermoeide boodschapper thuis.

Elisa, zijn metgezel en opvolger, moet hem laten gaan. Hij was al die tijd niet van Elia's zijde geweken. 'Weet je wel dat Elia gaat sterven?', hadden de mensen tegen hem gezegd. Wat een onzinnige vraag. Natuurlijk wist Elisa dat. Als geen ander. Maar hij wilde tot het laatste moment bij Elia blijven.

Samen waren ze door het land getrokken, ook die laatste maanden, toen Elia zijn einde voelde naderen. 'Blijf jij maar hier', zegt hij tegen Elisa, 'ik ga ervandoor.' 'Geen denken aan,' zegt Elisa, 'ik laat je niet alleen, ik ga met je mee'. Ontroerend, de liefde en trouw waarmee mensen zich omringd kunnen voelen als een ziekteproces onomkeerbaar is en het einde onvermijdelijk dichterbij komt. Handen die elkaar vasthouden. Gedeeld verdriet. Gedeelde onmacht. Ik laat je niet alleen!

Samen hadden ze nog een rondreis gemaakt langs plekken vol betekenis. Als het einde komt, kan het goed zijn om terug te gaan, naar hoe het samen begon, naar hoe goed het was, naar hoogtepunten, momenten van betekenis, een huwelijk, een geboorte, een vakantie, de steun aan elkaar in moeilijke tijden. Zo'n reis door je leven, van dankbaarheid en troost, kan helpen om die laatste fase in te gaan, voor wie gaat sterven, maar ook voor wie verder moeten.

De plekken die Elisa en Elia bezoeken – Betel, Jericho, de Jordaan – zijn vooral ook plaatsen van betekenis in het levensverhaal van hun volk. Het zijn plekken waar God zijn trouw beloofde en toekomst deed oplichten. Zo wordt het einde van Elia in een groter verband geplaatst: het geloof dat God met ons meetrekt, juist ook in die laatste fase, het vertrouwen op zijn toekomst, kome wat komt. Herinnering wordt verbonden aan hoop.

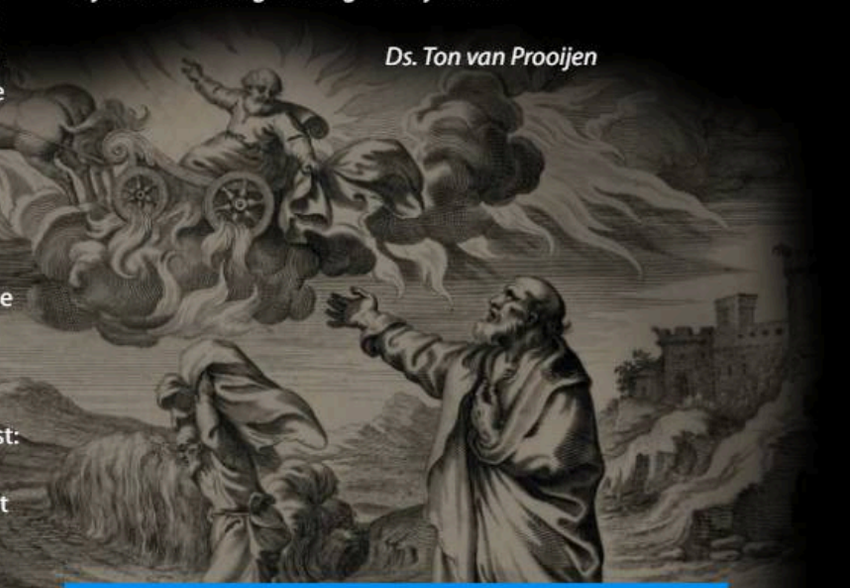
Uiteindelijk komen ze samen aan bij de Jordaan, ooit de rivier die het volk doortrok toen ze uit Egypte kwamen, het land van angst en dood, op weg naar het land van belofte. Hier is de Jordaan de grens tussen het land van de levenden en het beloofde land aan de overkant. Elisa gaat tot op het laatst met Elia mee, tot aan de rivier en zelfs nog er doorheen. Hij begeleidt Elia tot aan de andere kant, als het ware over de grens van de dood heen. Maar dan moet hij Elia toch echt loslaten…

Het beeld van de vurige wagen die Elia komt halen is een diepe menselijke ervaring van God, van overgave, van het vertrouwen dat Elia veilig is aangekomen, in Gods liefde geborgen. Natuurlijk is het verdriet van Elisa groot. 'God van Elia, waar ben je?' Maar hij vindt de kracht om terug te gaan, terug door het water, terug naar het land van de levenden.

Elisa pakt de mantel van Elia op. Hij weet dat hij verder moet, door het verdriet en het gemis heen. Hij slaat de erfenis van Elia om zijn schouders, de mantel van geestkracht en wijsheid. Een moment van acceptatie. Elia is dood en ik moet verder. Maar wat Elia nalaat, pak ik op. Op mijn manier zal ik ervoor zorgen dat levend blijft waar Elia voor stond.

Het verhaal van Elia en Elisa is het verhaal over het verlies van een dierbare, over iemand los moeten laten en rouwen en over kracht vinden om weer verder te kunnen. Een verhaal over de trouw tussen mensen en de trouw van God. Elia plaatste zijn leven in Gods licht en putte er moed uit, voor hemzelf en voor Elisa. Elia is uit de tijd gekomen, geborgen bij God. Elisa ziet het gebeuren. Hij is in diepe rouw, maar vindt zijn eigen weg door het water, mét God, die zegt: 'Geen denken aan dat Ik jou alleen laat gaan. Ik ga met je mee!'

Ds. Ton van Prooijen

INHOUD:

4 Actueel
5 Uit het pastoresteam
6 Diaconie
10 Toren van Babel
12 S'Amen app
13 Rondom de wijkkerken
18 Jeugd
19 Agenda vieringen

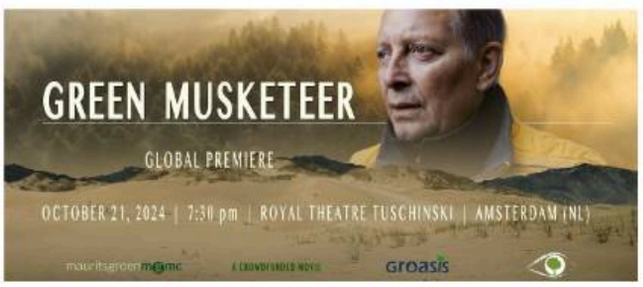
Actueel

Leerhuis voor heel Breda in de Lucaskerk **Iedereen is van harte welkom!**

Woensdag 18 november 20 uur:

De film The green Musketeer met inleiding van Melchert Meijer zu Schlochtern, regisseur van de film

De regisseur leidt de film in en praat met ons na.

Pieter Hoff is uitvinder en een optimist. Hij wil 2 miljard hectare herbebossen om zo de problemen voor de aarde en de mensheid op te lossen. Zijn uitvinding maakt het mogelijk om met weinig geld en weinig water bomen te planten in droge gedegradeerde gebieden. Maar een goede uitvinding alleen is niet voldoende....!

We maken kennis met zijn optimisme en doorzettingsvermogen van Mexico tot hoog in de bergen van Tibet. De tijd dringt voor de aarde. Maar de tijd dringt ook voor Pieter.

In dit portret zie je zijn enorme gedrevenheid, in alles wat hij doet. Totdat de klap komt dat er geen behandelingen meer zijn voor uitgezaaide kanker. Zal hij zijn droom nog kunnen verwezenlijken?

Het contrast van de eenvoud van zijn ideeën, tegenover de complexiteit van de problemen waarmee hij wordt geconfronteerd, creëert een mooi gelaagde film. Hij durft met zijn manier van denken tegen de stroom in te gaan, en weet mensen te enthousiasmeren. Door Pieter te volgen, zien we ook de 'mechanismen' die de oplossingen voor een groenere wereld tegenhouden. Het leidt tot grote frustratie bij velen, maar onze hoofdpersoon gaat verder waar anderen opgaven. De tijd dringt voor de aarde, en ook voor Pieter.

Voor de agenda:

Woensdag 9 December om 20 uur: De vliegende Habakuk en andere onbekende bijbelse verhalen in de Westerse kunst, door Jos Ossewaarde.

Elders in dit nummer kunt u het interview lezen wat we hadden met Carolien Croon medesamensteller van de tentoonstelling "De Toren van Babel. Nieuwe Verhalen" in het Stedelijk Museum Breda.

We willen in het nieuwe jaar een rondleiding organiseren in het museum naar deze tentoonstelling. We houden u op de hoogte als we meer weten.

Alle leerhuisavonden worden gehouden in de Lucaskerk, Tweeschaar 125, **aanvang 20:00 uur**, tenzij anders aangegeven. De toegang is gratis, we vragen een vrijwillige bijdrage. De avonden zijn open voor iedereen, wel of geen lid van de kerk.

Er is een mogelijkheid om voor €6,00 een vegetarische maaltijd mee te eten. In verband met de inkopen moet u zich daarvoor uiterlijk 3 dagen van tevoren opgeven. Dit kan via de website: pknbreda.nl/formulier of op de intekenlijst in de Lucaskerk. De maaltijd begint om 18:00 uur, de kerk is open vanaf 17:30 uur.

Namens de werkgroep Leren en Ontmoeten Joyce Rijke

SingleSound evenement voor christelijke singles op zaterdag 21 november in Breda

Single Sound

Als alleengaande of alleenstaande heb je behoefte aan het delen met andere gelijkgestemden in single-zijn èn geloof. Herken je dat? Daarom organiseren wij als SingleSound 3 a 4x per jaar landelijke evenementen voor christen singles van +30-70 jaar waarbij geloven, ontmoeten en verbinden centraal staan.

Op zaterdag 21 november organiseren wij een evenement in Breda en gaan we het gesprek aan over eenzaamheid. Het er alleen voor staan, zelf het leven zien te rooien, invulling geven, keuzes maken en een plek innemen in het lichaam van Christus, is als single niet altijd eenvoudig.

We starten in de middag met Jacoline de Bakker (van LoveWorx) die een lezing geeft en een interactieve workshop over het thema "in/uit verbinding". Tussendoor is er genoeg tijd voor ontspanning en ontmoeting. De dag sluiten we af door gezellig samen te eten.

Zien we jou op zaterdag 21 november? Aanmelden kan via onze website: https://singlesound.nl

Irene van Duijvenbode en Evelien de Kruijff, namens SingleSound

Uit het pastoresteam

We kijken terug op mooie weken met elkaar. We hadden fijne zondagse vieringen en ook veel ontmoetingen daaromheen. Zo kwam ds. van Nieuwpoort vertellen over zijn boek 'Buig niet', maar ook Richard Huijzer gaf een lezing over het boek 'De twijfel van een leerling'. De Walk of Peace met een recordaantal deelnemers en de uitreiking van de Bredase vredesprijs waar Lenard Schouten genomineerd was met Hart voor Breda noord. We hadden maaltijden met elkaar, koffieochtenden en ga zo maar door. Ondertussen werd een prachtige app ontwikkeld waarin we elkaar ontzettend goed kunnen informeren. Kortom: heerlijk energieke weken.

Cursus proeven van geloven

We zijn gestart met de cursus proeven van geloven. Deelnemers zijn nog steeds van harte welkom. Proeven van geloven is een uitnodiging om kennis te maken met christelijk geloof zoals dat we in de Protestantse Gemeente Breda beleven. We gaan samen op pad langs vier ontmoetingen waarin we vieren, eten, luisteren, delen en ervaren. Aan de hand van verhalen, rituelen en gesprekken ontdekken we wat geloof kan betekenen voor ons leven vandaag. Er is ruimte voor je eigen vragen, ervaringen en zoektocht. Proeven van geloven is een open en gastvrije kennismaking. We hadden de eerste bijeenkomt nog weinig deelnemers, maar ontzettend mooie gesprekken. Mochten jullie nog mensen weten voor wie deze cursus passend is, nodig ze uit

Gedachteniszondag en plek voor je verlies

De laatste zondag van het kerkelijk jaar gedenken we in alle drie de kerken wie overleden zijn. Familieleden van overledenen krijgen een uitnodiging bij deze dienst aanwezig te zijn. Het is voor iedereen die aanwezig is, mogelijk een kaarsje te branden.

We organiseren in de verschillende kerken ook een bijeenkomst 'plek voor je verlies'. We nodigen mensen uit de wijk uit voor een bijeenkomst waarin we samen stilstaan bij verlies dat mensen meedragen in hun leven. Deze bijeenkomsten staan open voor iedereen die leeft met een verlieservaring, ongeacht levensbeschouwelijke achtergrond. Er worden gedichten voorgelezen, er is muziek, wie dat wil kan een kaarsje branden.

Advent

We leven al weer toe naar advent. In de adventtijd krijgen we prachtige schilderijen van Otto Meijer aangereikt. Het is een serie schilderijen waarbij we toeleven naar Kerst. Iedere week zien we een ander beeld dat past bij de lezingen van die zondag. Het belooft een inspirerende periode te worden.

Lenard, Hanny, Ton en Thijske

Nieuwsgierig naar geloven? Proeven van geloven is een uitnodiging om kennis te maken met christelijk geloof zoals we dat in de Protestantse Gemeente Breda beleven. We gaan samen op pad langs vijf ontmoetingen waarin we vieren, eten, luisteren, delen en ervaren.
Aan de hand van verhalen, rituelen en gesprekken ontdekken we wat geloof kan betekenen voor ons leven vandaag. Er is ruimte voor je eigen vragen, ervaringen en zoektocht. Je hoeft geen voorkennis te hebben. We geloven dat ieder mens al een eigen levensverhaal en wijsheid meebrengt.
Proeven van geloven is een open en gastvrije kennismaking: een plek om anderen te ontmoeten, stil te staan bij wat je raakt en te onderzoeken of deze manier van geloven bij jou past. Ook welkom als je niet alle activiteiten kunt bijwonen.

Land van Zin – zondag 11 oktober, 16.00 uur | Johanneskerk, Dreef 5
Aan de hand van een verrassende landkaart praten we over de reis van ons leven. Waar ben je in het 'Land van Zin' en waar wil je naartoe? Wie ontmoeten we op onze reis? Na het gesprek eten we samen.

Samen vieren – zondag 25 oktober, 10.30 uur | Grote Kerk, Kerkplein 2
Welkom bij de 'ontmoetingsdienst' in de Grote Kerk. Hieraan doen allerlei kerken uit Breda en omgeving mee. Na de viering praten we tijdens de maaltijd na: wat beleefde je? Wat viel je op? Wat het is om gemeenschap te zijn? Wat zijn de mooie en minder mooie kanten?

Plek voor je verlies – zaterdag 7 november, 16.30 uur | Lucaskerk, Tweeschaar 125
Plek voor je verlies is een jaarlijkse, bijeenkomst waar iedereen ruimte mag vinden om ervaringen van verlies en gemis te delen. Na de bijeenkomst praten we tijdens het eten na over wat we gezien en gehoord hebben. Wat betekent troost voor jou: woorden, stilte, aanwezigheid, iets anders?

Taizéviering – vrijdag 20 november, 17.30 uur | Johanneskerk, Dreef 5
We gaan eerst samen eten. Daarna kun je meedoen aan de Taizéviering, waar bij kaarslicht veel ruimte is voor stilte en meditatie in de traditie vieringen uit de kloostergemeenschap in Taizé.

Naastenliefde – dinsdag 1 december, 18.00 uur | Markuskerk, Hooghout 96
Wat betekent het om er voor een ander te zijn? We zien hoe de kerk bijdraagt in diaconale hulp, gastvrijheid en omzien naar elkaar. We delen ervaringen, luisteren naar elkaar en staan stil bij de Barmhartige Samaritaan. Want helpen is nooit eenrichtingsverkeer: iedereen heeft iets te geven en kan iets ontvangen.

Diaconie

Breda-Wismar-Arad

Gemeentezoom vanuit de Johanneskerk op 4 oktober

Opnieuw was er een Gemeentezoom waarin wij als drie partnergemeenten gelijktijdig met elkaar verbonden waren. Na enige strubbelingen met het geluid konden wij elkaar begroeten. Zowel ds. Thorsten Markert uit Wismar, als ds. Béla Tothpal uit Arad en onze ds. Thijske Fraanje stelden zich beurtelings even voor. Daarna hielden wij een 'Andacht', een kleine overdenking voorbereid door ds. Tothpal met een lied, een gebed en een schriftlezing. Een vertaling in het Nederlands was voorhanden zodat het voor een ieder te volgen was.
De volgende Gemeentezoom is geprikt op zondag 17 januari 2027. En ik nodig u van harte uit daaraan mee te doen!

Voedselpakketten Arad

Al vele jaren ondersteunen wij vanuit de Contactgroep het diaconale werk van onze partnergemeente in Arad. Dit zijn met name voedselpakketten die maandelijks uitgedeeld worden aan 15-20 gezinnen die het niet breed hebben. In bijgaande foto's laten wij u zien hoe dit er ongeveer uitziet. En u begrijpt dat wij, om deze ondersteuning te kunnen blijven geven, wij uw bijdrage, groot of klein, altijd goed kunnen gebruiken. Dank daarvoor.

Mieke Frankfoorder (v)

Verslag Partnerconferentie Nordkirche 11-19 September 2026

De Diaconale Werkgroep Breda-Wismar-Arad (BWA) ontving via de Landelijke Werkgroep Gemeentecontacten (LWG) een uitnodiging van de Nordkirche, diocees Mecklenburg – Pommern, om deel te nemen aan een Partnerconferentie. Namens BWA werd ondergetekende afgevaardigd. De deelnemers kwamen uit behoorlijk wat landen: Tanzania (drie verschillende bisdommen), Zuid-Afrika, Papua Nieuw Guinea, Kazakhstan, Polen, Zweden, Roemenië, Nederland
De delegaties waren behoorlijk zwaar en telden bisschoppen en secretarissen-generaal. Velen waren pastors. Nederland was in dat opzicht uitzonderlijk omdat er alleen gemeentes waren en vertegenwoordigd door leken.

Deel 1, vrijdag 11 – zaterdag 12 september, Güstrow

Vrijdagavond kennismaking met de al aanwezige deelnemers en bespreking van het programma van de week. Zaterdagmorgen rondleiding door de kathedraal van Güstrow met aandacht voor de kunstenaar Barlach die in Güstrow zijn atelier had. Zaterdagmiddag bezoek aan de parochie Waren en een korte Andacht.

Deel 2, zondag 13 – dinsdag 15 september, Rostock

Zondag kerkdienst in Kühlungsborn in een zeer oude kerk die bomvol was. Bij de Dienst was ook bisschop Tilman Jeremias van het diocese Mecklenburg – Pommern aanwezig. Na de middag presentatie van de aanwezige delegaties en tijd voor ontmoeting met zowel de delegaties als de lokale bevolking. Maandagochtend ontmoeting met de Propst van Rostock te Warnemunde. Veel informatie van hem over de organisatie van de Nordkirche. Maandagmiddag een bezoek aan de parochie Pinnow en de kinderopvang/kleuterschool van de Diaconie daar. Diverse meisjes uit Tanzania zijn in opleiding voor kleuterleidster in de scholen van de Diaconie in Mecklenburg – Pommern. Dinsdagmorgen bezoek aan het dienstencentrum van het bisdom in Rostock en uitleg over hun diverse activiteiten. Dinsdagmiddag een bezoek aan de Petrus parochie in Schwerin. Het betreft een arme noordelijke buitenwijk met hoofdzakelijk Plattenbau uit de tijd van de DDR. Lijkt sterk op Breda-Noord.

Deel 3, woensdag 16 – vrijdag 18 sept. Boltenhagen

Boltenhagen is één van de conferentie-centra van de Nordkirche, gelegen aan de Oostzee. Hier vond de kern van de conferentie plaats met als hoofdthema het beheer van de schepping en klimaat gerechtigheid. De gevolgen van de klimaatveranderingen in de diverse landen werden besproken en de rol die de kerken daarin kunnen spelen. De conferentie werd geopend door de voorzittend bisschop van hele Nordkirche. Na de middag diverse lezingen over wat de Bijbel zegt over het beheer van de schepping en getalsmatige informatie over de klimaatveranderingen. Een indrukwekkende presentatie door een lid van de delegatie van Papua Nieuw Guinea. In recente jaren zware overstromingen in dorpen met als gevolg verlies van oogsten. Omdat in het binnenland verder geen economische activiteiten zijn, is er ook geen geld om voedsel van elders te kopen. Verlies van een oogst lijdt dus vrijwel direct tot hongersnood. Donderdag stond in het teken van wat de kerken doen. Rapportages over de samenwerking tussen Mecklenburg – Pommern en de Tanzaniaanse bisdommen om klimaatverandering tegen te gaan. De zogenaamde Church Climate Active Partnerships (CCAP). Vrijdag overweging van wat de kerken nog meer kunnen doen en mogelijke plannen voor de toekomst.In Boltenhagen was er elke morgen een dagopening en 's-avonds een dagafsluiting door een lid van één van de delegaties. Vrijwel de hele conferentie in Boltenhagen werd bijgewoond door bisschop Tilman Jeremias.

Deel 4, zaterdag 18 september, Breklum

In Breklum werd het 150-jarig bestaan van het missionair centrum van het diocese Schleswig-Holstein gevierd. In de middag was er een kerkdienst in de oude kerk van Breklum. Voorgangers onder andere de voorzittend bisschop van de Nordkirche en één van de Tanzaniaanse bisschoppen. Vrijdag en zaterdag was er in Breklum een grote conferentie van de Nordkirche over het thema klimaat gerechtigheid. Samen met de deelnemers aan die conferentie en de delegaties van de partnerconferentie werd de dag afgesloten met een gezamenlijk diner.

Afsluitende opmerkingen

Het geheel was kennelijk zeer belangrijk voor de Nordkirche, want we kregen drie van de vier bisschopen van de Nordkirche te zien. En drie van de vier Propsten in Mecklenburg. Omdat de Nederlandse delegatie anders dan alle andere delegaties geen hogere bestuurders uit de PKN telde en geen theologen telde viel die wat uit de toon. Bij een volgende gelegenheid kijken of er wel een betrokkenheid van de PKN boven gemeenteniveau kan zijn en zo mogelijk iemand uit de ZWO groep meenemen.

Pieter Harder, 22 september 2026

Noodopvang asielzoekers

Het "IKEA project" is inmiddels afgerond en was een behoorlijke klus, vooral omdat de levering in eerste instantie niet compleet was. Ook de kamerschermen zijn er nu met een extra scherm in de kerkzaal om stoelen af te schermen. Oudste zoon Aram Khalaf en oudste dochter Ibtisam zijn blij met hun nieuw ingerichte werkplekken. Ze pakken hun studie aan het begin van het nieuwe schooljaar enthousiast op. Ibtisam geeft aan dat er veel meer huiswerk is dan voorheen.

Ondertussen wist hun jongste broertje Kayos zijn zwemdiploma C te behalen. We feliciteren hem van harte met deze prestatie. De hele familie Khalaf heeft nu zwemdiploma C, behalve moeder Waheeda. We gaan checken bij het zwembad of er lessen zijn voor volwassenen met watervrees.

Het aantal computers in de Noodopvang Markuskerk neemt toe. Voor oudste dochter Ibtisam huren we sinds kort een laptop via haar school. Voor moeder Waheeda hebben we ook een laptop gekocht zodat zij haar huiswerk kan maken. Bij wijze van contrast, vader Husssein slaapt op de grond en niet in een bed. Niet omdat het moet, maar hij is dat zo gewoon en zo slaapt hij beter.

Minister Van den Brink van Asiel moet binnen een halfjaar de situatie van de kinderen in de asielnoodopvang verbeteren. Dat is de belangrijkste "dringende" aanbeveling van de Onderzoeksraad voor Veiligheid, die ruim twee jaar onderzoek heeft gedaan naar de leefomstandigheden van kinderen daar. Concreet ervaren kinderen bijvoorbeeld geluidsoverlast en een totaal gebrek aan privacy op deze locaties, waar kamers vaak hooguit zijn gescheiden met schotten. Zij lopen volgens de Onderzoeksraad een groot risico om te worden geconfronteerd met fysiek en seksueel geweld, inclusief grensoverschrijdend gedrag en misbruik. Ook laten de douche- en toiletvoorzieningen geregeld te wensen. Daarom zijn we eens te meer blij en dankbaar dat we de familie Khalaf al ruim twee en een half jaar een veilige plek kunnen bieden in de Markuskerk.

Namens TOM-LJ (Team Opvang Markuskerk/Lucaskerk/Johanneskerk)

Foto: Aad van Dijk. Uitstapje naar de molen van Bavel.

Straattandarts Amanda

Tijdens de diaconale maaltijd van 16 april 2025 was straattandarts Amanda onze gast. Zij is de straattandarts in Breda en werkt belangeloos gedurende zo'n 40 behandeldagen per jaar. De kosten van de praktijkruimte worden gesubsidieerd door de gemeente Breda. Amanda levert basale tandheelkundige zorg aan inwoners van de gemeente Breda die geen toegang hebben tot de reguliere tandarts. Dit kan zijn wegens beperkte financiële middelen (letterlijk te arm om de tandarts te betalen) of op basis van complexe meervoudige problematiek (bijvoorbeeld verslaving - en psychische problematiek). Zij maakt de mond pijn- en ontstekingsvrij met basismiddelen.

Door donaties, o.a. van de Diaconie breidt zij deze zorg verder uit, zodat er bijvoorbeeld ook een partieel plaatje (een 'klein kunstgebitje') of een volledig kunstgebit gemaakt kan worden om de ontbrekende tanden en kiezen te vervangen. Dit maakt een wereld van verschil voor de patiënten.

In maart van dit jaar is Amanda met haar man, haar tandartsassistente en twee bevriende tandartsen ruim een week naar Gambia geweest met Westland4Gambia. Het doel was om op scholen en in dorpen tandartszorg te verlenen. In Gambia is het heel slecht gesteld met de tandartszorg. De Diaconie heeft de reiskosten van Amanda en haar assistente gesponsord met het nadrukkelijke verzoek om daar te kijken naar een project of persoon waarvoor de Diaconie het verschil kan maken.

Dat is gelukt via Westland4Gambia.

Er is een lokale student (zie foto) die al 2 jaar van de opleiding tot tandtechnieker heeft gedaan. De opleiding duurt 4 jaar en kost per jaar € 3.000. Daarnaast is er een startkapitaal nodig om zijn bedrijf vervolgens op te zetten. Het idee is dat hij samen met de tandarts gaat werken, zodat hij bijvoorbeeld een partieel plaatje of een volledig kunstgebit kan maken voor de getrokken tanden en kiezen. De Diaconie betaalt de kosten voor de opleiding en het startkapitaal.

De Stichting Westland4Gambia zet zich in voor tandheelkundige zorg in Gambia. Het doel is dat het tandheelkundig personeel uiteindelijk zelfstandig kan werken en rondkomen. Zij hebben een lokale tandarts in dienst die het hele jaar door langs scholen gaat en daar gratis zorg levert. Op dit moment zijn dat 24 scholen waar hij twee keer per jaar langskomt. Op die scholen hangen 'schoenenzakken' met daarop de naam van elk kind met een tandenborstel en beker. Ze moeten verplicht op school poetsen. Ze lijken een afname van gaatjes te zien. Daarnaast is er op vrijdag tandheelkundige zorg mogelijk voor volwassenen tegen een schappelijke vergoeding van ongeveer € 1,30.

Namens de Diaconie, Sonja Vrins.

WALK OF PEACE

Op zaterdag 26 september werd voor de achtste keer de Walk of Peace gehouden. Deze vredeswandeling wordt georganiseerd door de Ambassade van Vrede Breda (waarvan wij als protestantse gemeente deel uitmaken). We begonnen dit jaar in Brabantpark. Vanaf het Brabantplein liep een groep van zo'n zeventig mensen naar de Markuskerk, waar buiten in de najaarszon de stoelen waren klaargezet voor een buurtlunch (met dank aan onze vrijwilligers!). Ronald Ruedisueli, voorzitter van PCP, de voetbalclub in de wijk, hield een inspirerende toespraak, waarin hij voetbal gebruikte als metafoor voor vrede.

De volgende stop tijdens de wandeling was het Poolse monument Pamięć (Herinnering), in 2019 geschonken door de gemeente Wrocław, de Poolse partnergemeente van Breda, ter gelegenheid van 75 jaar bevrijding. Lang niet iedere Bredanaar kent dit monument op de hoek van de Claudius Prinsenlaan en de Wilhelminasingel. Het kunstwerk is gemaakt van uit steen gehakte 'sporen' die het achtergebleven spoor van een Poolse tank verbeelden. Bozena Rijnbout, van de Poolse vereniging Serge Polski, hield een persoonlijk en bewogen verhaal over de kracht en het belang van herinnering.

De groep wandelaars was inmiddels gegroeid tot meer dan 100 mensen. Het eindpunt van de wandeling was de Grote Markt, waar we konden meezingen met het mannenkoor Heerenleven. Een goed gevulde Grote markt zong bij deze 'Bella Ciao Meezingactie' voor vrede mee met de klassiekers You Never Walk Alone en Imagine en het Italiaanse vredeslied Bella Ciao.
De datum voor volgend jaar staat inmiddels vast: zaterdag 25 september. *Ton van Prooijen*

Toespraak Ronald Ruedisueli tijdens de lunch bij de Markuskerk

Goedemiddag allemaal,
Wat mooi om hier vandaag samen te zijn tijdens de Walk of Peace, als onderdeel van de Vredesweek.
Mijn naam is Ronald Ruedisueli en ik ben voorzitter van voetbalclub PCP, de club uit de wijk.
Toen mij werd gevraagd om hier namens PCP iets te vertellen over vrede, heb ik niet lang moeten nadenken over wat voetbal daarmee te maken heeft.
Want bij PCP zien we iedere week wat er gebeurt als mensen elkaar ontmoeten.
Onze club bestaat uit mensen met verschillende achtergronden, verschillende culturen en heel veel verschillende nationaliteiten.
Op onze velden staan kinderen, jongeren en volwassenen die misschien thuis een andere taal spreken, andere tradities hebben en verschillende verhalen met zich meedragen.
Maar zodra de bal gaat rollen, zijn we allemaal onderdeel van hetzelfde team.
En dat is misschien wel de mooiste kracht van voetbal. Een bal vraagt niet waar je vandaan komt. Een bal vraagt niet welke taal je spreekt. Een bal vraagt niet wat je achtergrond is.
Je speelt samen. Je kijkt naar elkaar. Je helpt elkaar. Je vertrouwt elkaar. En soms moet je de bal juist afgeven, zodat een ander kan scoren.

Dat klinkt misschien als iets simpels uit het voetbal, maar eigenlijk zit daar een belangrijke boodschap in voor onze samenleving. We kunnen het namelijk ook buiten het voetbal niet alleen. We hebben elkaar nodig!
Vrede begint voor mij daarom niet alleen ergens ver weg, waar landen met elkaar onderhandelen. Vrede begint veel dichter bij huis. In onze straat. In onze wijk. Op school Op het werk. En zeker ook op plekken zoals onze voetbalclub.
Want vrede begint met elkaar ontmoeten. Met luisteren naar elkaar. Met respect hebben voor iemand die anders is dan jij. En met de bereidheid om samen te werken, ook als je niet altijd hetzelfde denkt.

Als voorzitter van PCP vind ik dat wij als sportvereniging daarin ook een verantwoordelijkheid hebben. Wij zijn niet alleen een plek waar mensen komen om te voetballen. Wij zijn een ontmoetingsplek. Een plek waar kinderen vrienden maken. Waar ouders elkaar leren kennen. Waar mensen met verschillende achtergronden samen langs de lijn staan. Waar je misschien iemand ontmoet die je anders nooit zou zijn tegengekomen. En juist daarin zit de kracht van onze club en van sport in het algemeen. Natuurlijk gaat het bij voetbal ook weleens mis. We verliezen een wedstrijd. Iemand maakt een fout. We worden boos of zijn het niet met elkaar eens. Maar uiteindelijk moeten we verder. We geven elkaar een hand. We praten het uit. En de volgende week staan we weer samen op het veld. Misschien is dat wel een mooie les voor vrede. Je hoeft het niet altijd met elkaar eens te zijn om elkaar te respecteren. En je hoeft niet hetzelfde te zijn om samen iets moois te kunnen bereiken.
Daarom vind ik het belangrijk dat PCP vandaag hier staat.
Omdat wij geloven in een club waar iedereen erbij hoort.
En omdat we geloven dat verbinding niet iets vanzelfsprekends is. Je moet het iedere dag opnieuw doen. Door iemand welkom te heten. Door naar elkaar te luisteren Door elkaar te helpen. Door elkaar de ruimte te geven. En vooral door elkaar niet uit het oog te verliezen.

Vandaag lopen we samen voor vrede. Iedereen hier heeft misschien zijn eigen verhaal, zijn eigen zorgen en zijn eigen reden om mee te lopen.
Maar vandaag hebben we iets gemeenschappelijks. We staan naast elkaar. En dat is misschien wel waar vrede begint.
Niet bij grote woorden, maar bij kleine dingen. Bij een gesprek. Bij een hand die wordt uitgestoken. Bij iemand die je uitnodigt om mee te doen. Of, bij PCP, heel simpel -

Bij een bal die je naar elkaar toespeelt. Want als we elkaar de bal blijven toespelen, blijven samenwerken en elkaar blijven zien, kunnen we samen veel meer bereiken dan alleen.
Namens PCP ben ik er trots op dat wij vandaag onderdeel mogen zijn van deze Walk of Peace.

Laten we niet alleen vandaag voor vrede lopen. Laten we vrede ook meenemen naar huis, naar onze straat, naar onze vereniging en naar onze wijk. Want vrede maken we niet alleen. Vrede maken we samen.

Dank u wel, *Ronald Ruedisueli*

In gesprek met...

In gesprek met Carolien Croon over de tentoonstelling Toren van Babel. Nieuwe Verhalen in Stedelijk Museum Breda

Carolien is directeur/bestuurder bij het Bijbels Museum. Dit museum is sinds 2020 nomadisch; het heeft geen eigen museumpand meer. Het reist met tentoonstellingen door Nederland. Soms zijn dat eigen producties, zoals de tentoonstelling "WIJS!" Fotografie Ilvy Njiokiktjien", die op vier plaatsen te zien is/was. Deze tentoonstelling toont in woord en beeld de wijsheid van 80-plussers van verschillende afkomsten. Maar het kan ook een samenwerking zijn met een ander museum, zoals met **Stedelijk Museum Breda, waar vanaf 21 november t/m 17 mei 2027 de tentoonstelling "Toren van Babel. Nieuwe Verhalen" te zien zal zijn.**
We kennen allemaal het verhaal van de toren van Babel uit de Bijbel. Vergelijkbare verhalen over de bouw van een toren die vernietigd wordt door de 'hand van God' komen ook voor in andere landen en culturen, zoals in China, India en Indonesië, hoewel ze niet altijd letterlijk hetzelfde vertellen. Ook de Islam kent een vergelijkbaar verhaal waarin de Farao een toren bouwt om de God van Mozes te trotseren.

De tentoonstelling vertelt meerdere verhalen. Het belangrijkste thema is het belang van taal. Denk aan: elkaar verstaan en misverstaan maar ook aan de taal van de natuur en van de techniek. De tentoonstelling kwam voort uit een open call, waarbij kunstenaars werd gevraagd om werk in te sturen. Er kwamen meer dan 900 inzendingen, waarvan 28 werden gekozen voor deze tentoonstelling. Bijna alle kunstdisciplines zijn vertegenwoordigd. De makers zijn van alle leeftijden en met uiteenlopende achtergronden, allemaal wonen en/of werken ze in Nederland.

Carolien stelt voor om er een paar kunstwerken uit te lichten, zodat u alvast een indruk krijgt.
Uif Putters heeft een kegelvormige toren gemaakt vol lichtjes, zowel aan de binnen- als aan de buitenkant. Je kunt de binnenkant zien via een spiegel op de grond. Het licht spiraalt omhoog alsof het ons leidt naar het hoogst haalbare. Aan de buitenkant zie je een heel ander beeld, dynamisch, wispelturig en niet harmonisch. Buiten- en binnenkant lopen niet synchroon, net als dat bij ons mensen het geval kan zijn. Het is een levenslange opgave voor mensen om 'uit één stuk' te zijn, ofwel: binnen- en buitenwereld met elkaar te matchen.

Het kunstwerk van **Coen Kaayk** bestaat uit plexiglas blokken. Wij worden uitgenodigd met deze blokken een nieuwe stad te bouwen.

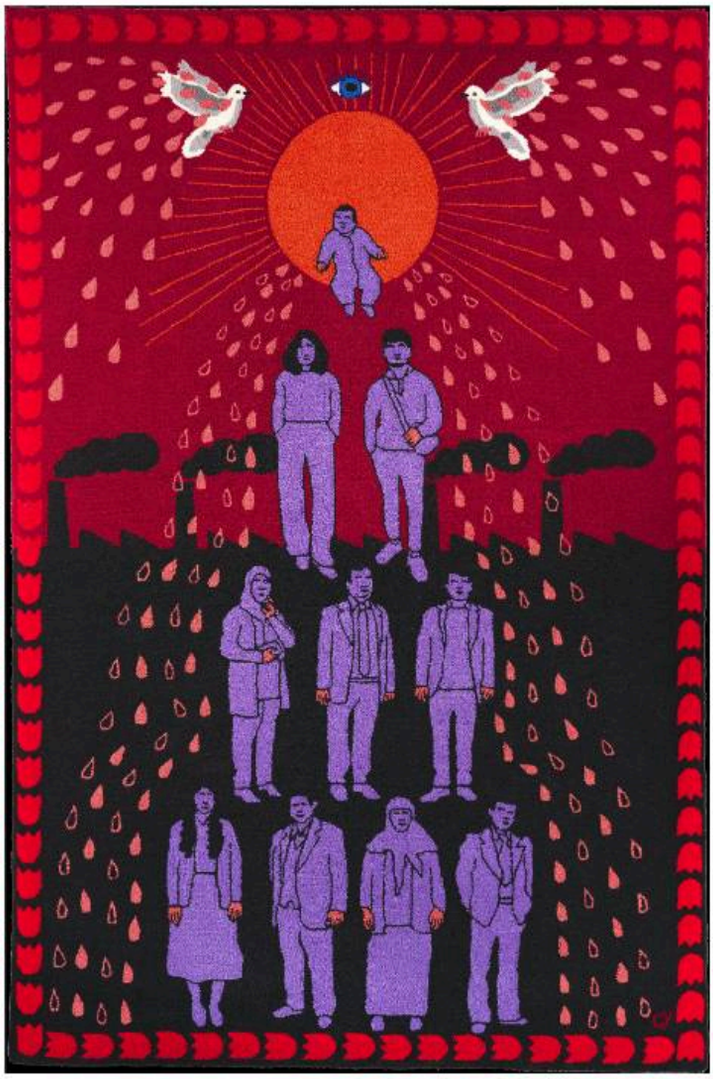

Deze twee werken hebben verwantschap met het thema bouwen, en verwijzen naar de toren.

Een kunstenaar die oude en nieuwe verhalen combineert is **Amber Hyacinth**. Als basis voor haar werk gebruikte zij de Keulse pot. Daar werden in vroegere tijden ook verhalen op geschilderd. Zij verzamelde clickbaits, u weet wel, die berichten in je mailbox die je uitnodigen om erop te klikken, Dan komen er sensatieverhalen naar boven, alleen voor de reclame-inkomsten of voor frauduleuze zaken. Met glazuur schilderde ze deze verhalen op de pot. Hier komt het oude en het vluchtige hedendaagse van de online-communicatie samen.

Çiğdem Yüksel is van origine fotograaf. Je kunt al werk van haar gezien hebben bij BredaPhoto.
Zij maakte voor "Toren van Babel" een getuft wandkleed op basis van foto's. Het stelt een toren voor van vier generaties uit haar familie. Samen vertegenwoordigen zij een groter verhaal, over de bijdrage van gastarbeiders aan de (op-) bouw van ons land.
Op de achtergrond zie je fabrieken met rokende schoorstenen en ook duiven, die tranen laten om alles wat ze hebben achtergelaten.
De grootouders van Çiğdem kwamen uit Turkije en gingen in IJmuiden werken. De nieuwere generaties staan op de schouders van de vorige. Er was weinig aandacht en erkenning voor het werk toen, voor hun bijdrage aan de opbouw van de maatschappij.
Het is een prachtig groot werk, over mensen die met hun handen werkten. Het eert deze harde werkers. Dit werk is ook te bewonderen op het affiche van de tentoonstelling.

Kunst is bij uitstek geschikt om te reflecteren. In de westerse samenleving is er altijd wel iets waar we wat van moeten vinden. Maar we gaan volgens Carolien te weinig naar onze binnenwereld. Kunst kan helpen om jezelf te ontdekken. Carolien vertelt dat ze al zo'n 2,5 jaar bezig is met het ontwikkelen van de tentoonstelling. Het voelde op den duur als haar eigen kindje en ze zat daarmee op een bepaald spoor, in een groef. Gedurende de samenwerking met haar co-curator van Stedelijk Museum Breda merkte ze, dat die andere opvattingen had over de tentoonstelling.
Ze kon het tentoonstellingsthema daarbij goed gebruiken: hoe verstaan we elkaar en hoe maken we er samen meer van dan de som der delen? Het vraagt iets van je om uit de groef te komen en daar leer je van.

Het Bijbels Museum lanceert dit najaar – tegelijkertijd met de tentoonstelling "Toren van Babel" – een nieuwe merknaam: "Art and Soul". Carolien vertelt: 'Bezoekers en potentiële bezoekers hadden bij onze naam Bijbels Museum een ouderwets idee, dat al lang niet meer klopt met wat wij doen. Zo denken veel mensen dat wij Bijbels presenteren of dat we willen evangeliseren. Als ze onze tentoonstellingen zien, zeggen ze dan weer: 'Dit is écht iets voor mij'. Met de nieuwe merknaam hopen we dan ook meer publiek te bereiken.

Joyce Rijke

"Toren van Babel. Nieuwe Verhalen"
Stedelijk Museum Breda
21 nov 2026 – 17 mei 2027

Boschstraat 22
4811 GH Breda
www.stedelijkmuseumbreda.nl

Openingstijden
dinsdag t/m vrijdag: 11.00 – 17.00 uur
zaterdag en zondag: 10.00 – 17.00 uur
Het museum is gesloten op nieuwjaarsdag (1 januari), Carnaval, Koningsdag, Bredase Singelloop en 1e kerstdag (25 december).
Raadpleeg voor bezoek altijd de website.

Foto's:
Building Home, Four Generations, Çiğdem Yüksel
foto Amsterdam Museum
kunstwerken Coen Kaayk en Amber Hyacinth
foto's Art and Soul/Bijbels Museum

.

Samen Breda, de nieuwe manier van communiceren voor heel Protestants Breda

We weten het allemaal wel, communiceren is niet zo eenvoudig. De laatste jaren zijn we rond Markus-, Johannes- en Lucaskerk al naar elkaar toegegroeid door een gezamenlijke nieuwsbrief (SoZ), een gedeelde website en het blad S'Amen te gebruiken. Daarnaast heeft Ginneken zijn eigen Kerknieuws, website en Laurentiusbrief.

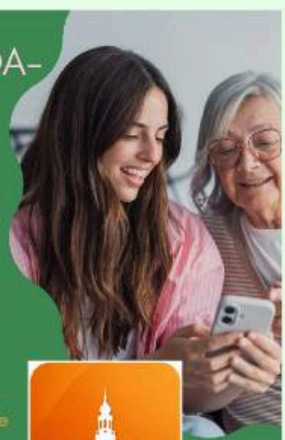
De kerkenraden van de PGG en PGB en de mensen die actief zijn met deze informatiestromen beseffen dat we, zoals we het nu doen, niet meer met de snelheid van de huidige maatschappij meegaan. Door de digitale revolutie zijn andere manieren van communiceren mogelijk geworden. Het is tijd om als kerk van het goede daarvan te profiteren en aan te sluiten.

We hebben daarom de Kerkapp 'Samen Breda' opgestart die er op gericht is onze interne communicatie sneller, beter en laagdrempeliger te maken. Het is een besloten groep van kerk(gemeente)leden en vrienden. Deze verklaren, door zich aan te sluiten, op de hoogte te zijn van normale privacyregels en ook dat ze zich zullen houden aan respectvolle communicatie.
In de app zal veel informatie worden gezet die zinvol is voor ons als kerkgemeenschap. Er is informatie over activiteiten, vieringen/diensten, en uiteindelijk nog veel meer. Ook is het mogelijk om op termijn de collecte via deze app te laten lopen. Dat wordt door de kerkrentmeesters onderzocht. Veel van wat nu in SoZ, Laurentiusbrief, S'Amen en Kerknieuws staat zal dan ook langzamerhand te vinden zijn op deze app.
Het zou goed zijn als iedereen in de komende periode de app installeert en probeert. Hij is zowel op de PC/Laptop, tablet en smartphone te gebruiken. Na de diensten/vieringen de komende weken is er vast wel iemand die even kan helpen met installeren en wegwijs maken.

Het is een open platform waar veel kan en mag, laten we er gebruik van maken en hiermee onze interne communicatie stroomlijnen en versterken. De website is op termijn meer voor externe communicatie, terwijl de papieren kerkbladen meer een inhoudelijke richting krijgen en minder frequent gaan verschijnen.
Bij deze S'Amen zit een uitgebreide- en een korte handleiding over hoe u de app kan installeren en gebruiken.

De werkgroep beantwoordt graag vragen en zal helpen waar dat nodig is.
Andries, Carolein, Els, Jan, Lennart, Pieter, Rineke, Tika en Suzanne

HANDLEIDING VOOR DE SAMEN BREDA-APP IN 7 STAPPEN (UITGEBREID)

1. Zoek in de Appstore (Apple) of bij de Googlestore (Android) op 'Samen Breda'. Als je de kerktoren van Breda hebt in een oranje plaatje zit je goed. Deze app moet je downloaden.
   Er wordt gevraagd om een account aan te maken met je mailadres en een (sterk) wachtwoord en een foto van jezelf. Op het moment dat je dat af hebt vraag je toegang en verklaar je akkoord te gaan met de algemene voorwaarden (Bedenk: het is een besloten groep rond onze kerkgemeenschap waar we ook net zoals in SoZ namen van gemeenteleden delen).
2. Als de aanvraag is gedaan zal iemand van de beheergroep van de app toegang geven. Zodra er toegang is kun je rondkijken in de app en de berichten daar. Je ziet je eigen profielfoto linksboven, met als kopje 'Mijn kerk'.
3. Er zijn twee hoofdgroepen:
   - De Samen Breda-groep laat alle algemene berichten van Kerkenraad en Predikanten/Voorgangers zien in chronologische volgorde.
   - Het Prikbord. Het Prikbord is open voor iedereen om berichten achter te laten en werkt als een sociaal platform.
4. Er zijn ook andere groepen die zowel open als gesloten kunnen zijn. Als ze open zijn kun je toegang vragen (bv. bij de Groene Kerk-groep). Als ze gesloten zijn, zoals bv. de Kerkenraadgroep, is die alleen voor die betrokkenen. De beheerders, die verantwoordelijk zijn voor een groep, bepalen of iemand wordt toegelaten.
5. De planning van vieringen/diensten staat bij de Samen Breda groep (druk onderin op 'agenda') . Alle andere activiteiten komen onder de agenda van het Prikbord. Andere groepen kunnen een eigen agenda hebben, deze is zichtbaar als je bij deze groep bent aangesloten.
6. Iedereen die lid van deze appgroep is wordt zichtbaar voor anderen in het overzicht van de gemeente. Je kunt als je dat wenst daar een telefoonnummer en adres achterlaten. Je kunt ook je e-mail onzichtbaar maken, door een schuifje aan te klikken. Via de gesprekken kunnen je andere gebruikers opzoeken en privéberichten sturen.
7. We zullen nog gedragsregels vaststellen voor gebruik. Ons hoofddoel is dat we de app gebruiken voor een goede communicatie binnen onze kerkgemeenschap.

We helpen je graag op weg! De werkgroep: Andries, Carolein, Jan, Pieter, Rineke, Suzanne, Tika

GET IT ON Google Play
Download on App Store

Samen Breda

Rondom de wijkkerken

De **"Ontmoeting"** in de Markuskerk

Kom ook dinsdag 1 december 15:00 uur.
Eerst een kopje thee of koffie en bijpraten,
laat je dan verrassen door het onderwerp.
Elke eerste dinsdagmiddag van de maand.
Info: *Rob Snijders*

Vieringen Vuchterhage

In 2026 zijn er door omstandigheden geen kerkdiensten in Vuchterhage geweest. Er was wat terugloop bij bezoekers en medewerkers. De PGB en enkele parochies organiseren ook in andere verpleeghuizen Oecumenisch vieringen. Samen met de Matheuskerk zijn we in gesprek gegaan: we hopen vanaf januari 2027 een doorstart te maken!
Dit kan niet zonder hulp. We zoeken vrijwilligers die een aantal keer per jaar een paar uurtjes iets kunnen betekenen. Elke tweede vrijdag van de maand om 14 uur zal er een Oecumenisch viering zijn. Voor elke viering zijn minstens 2 vrijwilligers nodig: 1 die de viering leidt (hiervoor is een vaste liturgie) en 1 vrijwilliger die ondersteund en bewoners in rolstoel kan ophalen van de kamers. Als vrijwilliger is het fijn als je er om 13.30 bent. De viering zal van 14.00 tot 14.30 zijn. Aansluitend nog wat drinken en daarna mensen terug naar de kamer brengen.
De vieringen zullen open zijn voor bezoekers. Dus u kunt ook gerust eens aanschuiven.

Info: *Rob Snijders*, vcc.rodin@planet.nl

AAN TAFEL...in de JOHANNESKERK

In het kerkenhuis van de Johanneskerk staan de tafels één donderdag in de maand gedekt voor een gezellige AAN TAFEL...maaltijd. Onder het genot van een voor-, hoofd- en nagerecht worden verhalen uitgewisseld en ervaringen en belevenissen gedeeld.
Iedereen is van harte uitgenodigd aan te schuiven!
Dat ene gerecht van vroeger waaraan u zulke warme herinneringen heeft, dat bereiden wij graag voor u!!
Samen eten, herkenning vinden en gezien worden, dat willen we allemaal. Daarom gaan wij ook in 2026-2027 door en bedenken menu's, dekken de tafels en roeren in de potten en pannen.
Iedere keer weer kijken wij ernaar uit u te mogen begroeten.

Noteer in uw agenda en Wees Welkom!!!!
2026
Donderdag 19 november 18 uur.
Donderdag 17 december 18 uur.
2027
Donderdag 21 januari 18 uur.
Donderdag 18 februari 18 uur.
Donderdag 18 maart 18 uur.
Donderdag 22 april 18 uur.
Donderdag 27 mei 18 uur.
Donderdag 24 juni 18 uur.
Aanmeldingen en (dieet)wensen bij Carolien via fam.leeuwenburgh@casema.nl

Hopelijk tot ziens,
De Johanneskerk-kooksters Carien, Elly, Ada en Carolien.

Een plek voor verdriet

"Ik wil een gedenktafel voor mijn moeder, mag dat?" Ik weet niet precies wat de man uit het Midden-Oosten bedoelt, maar ik zeg dat het prima is. Het is een jaar na haar dood, kennelijk is het voor hem belangrijk om daar aandacht aan te besteden.

Als ik de volgende zondag in de kerk kom, is hij juist bezig om de auto uit te laden. Foto's van zijn moeder, statige kaarsen, grote bossen witte rozen. En zoetigheid, heel veel zoetigheid. Het wordt allemaal haast teder uitgestald, voor in de kerk. "Het is voor mama", zegt hij zachtjes. Hij mist haar nog steeds. Er zijn weinig andere mensen van zijn cultuur in de kerk vandaag, maar wel veel uit andere culturen. Terwijl hij iedereen die binnenkomt van zoetigheid voorziet, zie ik hier en daar mensen een traantje wegpinken.
Spontaan lassen we een moment in waarin we zijn moeder gedenken. Ze was een wijze vrouw met een groot hart. Haar hoofddoek heeft ze nooit afgelegd. Niemand wist of ze moslim of christen was. Maar tegen haar zoon zei ze: "Als ik er niet meer ben, ga dan naar de kerk. Daar houden ze van je en zorgen ze voor je als je alleen bent."

Ze had begrepen dat de gemeente van Christus een plek is waar haar gevluchte en getraumatiseerde zoon thuis kan komen en welkom is. Haar vertrouwen ontroert me nog steeds. Ik hoop dat dit vertrouwen niet beschaamd wordt en ook waarheid wordt voor andere vluchtelingen in Nederland. Dat zij overal terecht zullen kunnen bij warme, verwelkomende gemeenschappen van Christus bij hen in de buurt.

Deze column is ook verschenen in het blad Petrus van de Protestantse Kerk in Nederland.
petrus.protestantsekerk.nl

"Spontaan lassen we een moment in waarin we zijn moeder gedenken"

Ds. Esther van Schie is predikant voor het landelijk werk onder migranten.

Foto: Xander de Rooij

JOHANNESKERK

MARKUSKERK

LUCASKERK

Wat te doen bij overlijden?

De uitvaartbegeleider zal zo snel mogelijk het tijdstip van de ceremonie en teraardebestelling of crematie willen vastleggen bij het uitvaartcentrum.

Wanneer u betrokkenheid van een predikant of pastor wenst bij het afscheid, laat de uitvaartbegeleider dan eerst bellen met een van de pastores van de Protestantse Gemeente Breda, zodat het tijdstip in goed overleg met hen vastgesteld kan worden: *Thijske Fraanje (06-14762611), Hanny den Ouden (06-48549088) of Ton van Prooijen (06-29283935).*

Ervaringsverhalen die verteld zijn tijdens de startzondag 6 september jl.

SAMEN GROENE KERK.

Hilde Veerman deelt haar ervaringen op de startzondag tijdens de fietsstop bij het levensbos.
"Door de jaren heen ben ik me er meer bewust van geworden dat de westerse leefstijl de draagkracht van de wereld overvraagt; zowel de natuur als de mensen. Wat ons motiveert om te proberen groener te leven is rechtdoen aan en zorg en verantwoordelijkheid voor de schepping.

De bewustwording dat onze levensstijl onrecht doet aan mensen ver weg en het milieu voelt verdrietig en somber. Stilstaan bij de klimaatverandering en de impact die dat overal zal hebben, voelt machteloos en beangstigend. Maar ik heb gemerkt dat zelf bewuste veranderingen maken een positieve en hoopvolle invloed heeft. Uiteindelijk is er een grote verandering nodig. Die breng je niet alleen tot stand. Maar je kunt wel invloed uitoefenen; door je stem bij de verkiezingen, door je geld bij een duurzame bank onder te brengen en door organisaties die aandacht vragen voor duurzaamheid te steunen. En natuurlijk kun je in je eigen leefstijl bewuste veranderingen maken.

Spullen staan op nummer één van meest vervuilende items. Ik ben me er van bewust dat voor elk product grondstoffen, water en energie nodig zijn en ze na gebruik afval worden. Ik probeer bewust te kopen.
Niet te veel en waar het kan tweedehands. Bij het inrichten van onze tuin vorig jaar hebben we bewust biologisch geteelde planten gekocht. Ik vond dit bij een leuke webwinkel genaamd Sprinklr.
Al hun winst gaat naar hun missie om biologische teelt gangbaar te maken.

Een ander onderwerp is eten. Hoewel ik een moeilijke eter ben hebben wij afgelopen jaar twee (Bredase) initiatieven uitgeprobeerd. Ten eerste de kwartaalbox van No waste army waardoor groenten en fruit gered worden van verspilling. Ten tweede de Breda food co-op die met hun wekelijkse groente/fruit box faciliteren om lokaal en biologisch geteeld voedsel te eten.

Het zijn maar kleine stapjes en soms kom je erachter dat iets nog niet lukt. Maar laat je raken door de ongemerkte effecten van je keuzes en dan kun je ervaren hoe fijn het kan zijn om met kleine veranderingen bij
te dragen aan een betere toekomst.

Hilde Veerman

NO WAST ARMY

De voorbereidingsgroep had Carolein gevraagd om -in het thema Groene Kerk- iets te vertellen over No Waste Army. Deze organisatie bestaat nog niet zo lang, maar heeft al heel veel bereikt als het gaat om het voorkomen van voedselverspilling. Carolein zette een aantal feiten op een rijtje:

- No Waste Army ondersteunt boeren en telers die anders met hun oogst blijven zitten, door particulieren rechtstreeks de producten te laten kopen. Door de goede weersomstandigheden vorige zomer bijvoorbeeld, waren witte en rode kolen en pompoenen te groot voor de strenge eisen van de supermarkten, dus onverkoopbaar. Carolein vertelde dat ze twee grote shoppers met 20 kilo witte en rode kolen kocht, waar ze o.a. zuurkool van heeft gemaakt;
- Daarnaast koopt No Waste Army zelf flinke partijen op, die ze laten verwerken tot lang houdbare producten, zoals zoetzuur, spreads, chips en sappen;
- Die komen in de No Waste Army-box, een initiatief waarbij consumenten eens per kwartaal een doos met heerlijke producten kunnen aanschaffen. Carolein had een paar voorbeelden meegenomen, die gretig aftrek vonden;
- No Waste Army heeft op station Utrecht Centraal een pop-up store, waarin 'Wonky groente en fruit' kan worden gekocht. Wonky houdt in: niet geheel volgens de strenge normen van de supermarkten, zoals tweebenige wortels of kromme komkommers. In samenwerking met Buurtschappen kunnen door het hele land Wonky boxen worden geleverd;
- Tenslotte: als je de producten zelf niet wilt of kunt gebruiken, maar je deze acties wel wilt ondersteunen, kun je ook doneren aan de Voedselbank.

Een mooi initiatief wat past bij het thema van de zondag, en waarin je als consument het verschil kunt maken.

Carolein Kasse

Startzondag 2026

Solidariteits wandeling

Wandel jij met ons mee?

In heel Nederland zijn er gelovigen die een hart onder de riem willen steken aan de Joodse broeders en zusters. Dit door regelmatig een solidariteitswandeling te maken.
Zo'n wandeling, georganiseerd onder de vlag en in samenwerking met solidaritywalk.com vindt voor de eerste keer in Breda plaats op ***dinsdagavond 8 december 19:30 uur***.
De start is bij het stadskantoor; Claudius Prinsenlaan 10 en gaat dan langs de synagoge naar de grote kerk (±20 minuten).

Let op; het is geen protest gebeuren dus Israël vlaggen en andere politieke uitingen zijn niet gewenst! Eerder is het een contemplatieve gebeurtenis. Met eventueel zang, gebed en gesproken woord. De invulling staat nog open.

Lijkt het je fijn om met ons mee te lopen?
Of wil je misschien zelfs samen met ons de organisatie van deze wandeling in Breda verder vormgeven?
Stuur een mail ***vóór dinsdag 10 november*** naar: info@solidaritywalk.com
Meer info zie: www.solidaritywalk.com

JEUGD

Overzicht activiteiten voor kinderen en jeugd, 15 november tot en met 27 december 2026					
	Crèche/Kerk op Schoot	Kindernevendienst	Next Level		Familietafel
			Level Up	Next Gen	
	Breda-Breed	Breda-Breed	Breda-Breed		
Datum	0 – 4 jaar	Basisschool	Tieners Klas 1 en 2 Middelbare school	Tieners Klas 3 t/m 6 Middelbare school	Geloofsopvoeding voor ouders en activiteiten voor kinderen en tieners van 4 t/m 15 jaar
Zo. 15 nov		MK/Alberta de Vries		MK/Hans en Andreea Van Peer	
Vr. 20 nov					JK/Thijske Fraanje, Dick de Man en Mark van Neerland
Zo. 22 nov		GEEN KINDERNEVENDIENST			
Zo. 29 nov	LK/Crèche/Oppas aanwezig	LK/1ste Advent Wendy van Oostenbrugge	LK/La Rose		
Zo. 6 dec		JK/2e Advent/Wendy van Oostenbrugge			
Zo. 13 dec		JK/3e Advent/Alberta de Vries			
Za. 19 dec		Kinderkerst/nadere informatie volgt			
Zo. 20 dec		MK/4e Advent/Sonja van der Kraan		MK/Andreea en Hans Van Peer	
Vrij. 25 dec	LK/Crèche/Oppas aanwezig	JK/Wendy van Oostenbrugge			
Zo. 27 dec		GEEN KINDERNEVENDIENST	MK/Gezamenlijke NL viering en schaatsen na afloop	MK/Gezamenlijke NL viering en schaatsen na afloop	
Locaties	LK/Lucaskerk	JK = Johanneskerk	MK = Markuskerk	GrK = Grote Kerk	GK = Laurentiuskerk - Ginneken

RED EEN KIND

In een vorige S'amen hebben wij aan u voorgesteld de
familie Nshimirimana uit Burundi -een land in Oost Afrika-, dat bestaat uit vader, moeder, 4 zonen en 1 dochter.
De familie woont in het noorden in het bergachtige Murwi.
En er is nieuws over het dorpsprogramma Murwi, Burundi.

Resultaten:
Samen met ouders, dorpsbewoners en lokale leiders is de allereerste peuter-/kleuterschool gebouwd.
Zestig jonge kinderen leren, zingen en spelen er nu elke dag in een veilige, kindvriendelijke omgeving.
Driehonderd gezinnen maakten een meerjarenplan: een plan waarmee een (boeren)gezin stap voor stap
werkt aan een beter inkomen en een sterkere toekomst.
Boeren die eerder magere oogsten hadden, passen nu verbeterde landbouwtechnieken toe en
verbouwen verschillende gewassen door elkaar.
550 gezinnen ontvingen 3,5 kilo gecertificeerde maiszaden en zaden voor groenten als kool, tomaat en ui,
voor op het land en in de eigen moestuin.
Tijdens de trainingen leerden ouders hoe belangrijk groente is voor de gezondheid van hun kinderen;
ze zetten nu gevarieerde maaltijden op tafel.

Wij – *Bep, Diny, Harold, Joke, Leon, Marieke, Reval, Riel, Rolf en Sonja*- omarmen **Red een Kind**.
U ook? Want omarmen gaat om armen!
Tijdens de kerstdagen wordt er in de diverse kerken gecollecteerd voor Red een Kind.

DIACONIE
PROTESTANTSE
GEMEENTE
BREDA

Welkom in de kerk

Samen geloven, ontmoeten, delen

Vieringen 8 november t/m 14 december:

Protestantse Gemeente Breda

Ook digitaal te volgen via: pknbreda.nl/actueel/vieringen. De wijkgemeenten Lucaskerk en Markuskerk houden gezamenlijke vieringen afwisselend in beide kerken, tenzij anders aangegeven.

Lucaskerk, Tweeschaar 125, 10:45 uur

08 nov: Ds. T. van Prooijen, Oecumenische viering, aanvangstijd 10:00 uur
22 nov: Pastor Hanny den Ouden, Herdenkingsdienst
29 nov: Ds. T. van Prooijen, Cantorij, 1e Advent
13 dec: Ds. T. van Prooijen, 3e Advent

Markuskerk, Hooghout 96, 10:00 uur

15 nov: Ds. M. van der Sar
22 nov: Ds. T. van Prooijen, Herdenkingsdienst
06 dec: Markuskerk gesloten, Oecumische viering in de Michaelkerk, Ds. Th. Fraanje, aanvang 11:00 uur

Johanneskerk, Dreef 5, 10:00 uur

08 nov: Ds. R. Verkaik, Hardinxveld-Giessendam
15 nov: Ds. K.W. de Jong, Gouda
22 nov: Ds. Th. Fraanje, Herdenkingsdienst
29 nov: Ds. Th. Fraanje, 1e Advent, koor YRDV
06 dec: Ds. T. van Prooijen, 2e Advent
13 dec: Ds. Th. Fraanje, 3e Advent

Oecumenische Taizé vieringen

Michaelkerk, Hooghout 67, 19:00 uur
07 nov: Taizéviering
05 dec: Taizéviering

Protestantse Gemeente Ginneken

Laurentiuskerk, Duivelsbruglaan 1, 10:00 uur
08 nov: Ds. C. Blokland, Geldermalsen
15 nov: Ds. B. Kuipers, Rotterdam
22 nov: Pastor B. Hendriksen, Chaam
29 nov: Ds. J. Baardwijk, Wijk bij Duurstede
06 dec: Ds. M.L. Meijer, Wagenberg
13 dec: Ds. M.C.M. Klomp, Baarn

Eglise Wallonne - Waalse kerk Breda

Catharinastraat 83, 11:00 uur
Vieringen in het frans elke 2e en 4e zondag van de maand
08 nov: Ds. Mahieu
22 nov: Ds. Coulibaly
13 dec: Ds. Coulibaly

Remonstrantse Gemeente Breda

Lutherse Kerk, Veemarktstraat 11 of Stadserf 3, 10:30 uur
Vieringen elke 4e zondag van de maand.
09 nov: gesprekskring, Dr. K. Holtzapffel, 15:00 uur
22 nov: Dr. K. Holtzapffel, Eeuwigheidszondag
13 dec: Schalmdienst Waalse Kerk, aanvang 11:00 uur
14 dec: gesprekskring, Dr. K. Holtzapffel, 13:00 uur

Doopsgezinde Gemeente Breda

Dorpshuis 't Klooster, Jack van Gilsplein 1 Bavel, 11:00 uur
06 dec: Dhr. K. van der Hilst, 1e Advent
13 dec: Schalmdienst in de Waalse Kerk, aanvang 11:00 uur

Ekklesia Breda

Vieringen elke 1e, 3e en evt. 5e zondag van elke maand in de Lutherse kerk, Veemarkstraat 11, 10:30 uur
15 nov: Dhr. F. Ploum
29 nov: Dhr. F. Ploum
06 dec: Dhr. F. Ploum

Oecumenisch Coventry gebed, 12:00 uur

Elke vrijdag gebed voor vrede en verzoening, in de Johanneskerk, Dreef 5, of in de Martinuskerk, Haagsemarkt 2. Aansluitend mogelijkheid tot gratis lunch in de Johanneskerk13
13, 20, 27 nov: Johanneskerk
04 dec: Martinuskerk
11 dec: Johanneskerk

Zorgcentra en Amphia

Ruitersbos, vieringen vrijdagmiddag, 16:00 uur
20 nov: Pastor E. Bouwmans

Elisabeth, vieringen vrijdagmiddag, 14:00 uur
04 dec: Pastor E. Bouwmans

De Leystroom, vieringen elke 3e vrijdag van de maand, 14:00 uur
20 nov: Marga en Adje, Overledenen
11 dec: Victor en Dirk, Kerst

Zuiderhout, oecumenische viering donderdagmiddag in de kapel, 15:45 uur
Geen vieringen in deze periode.

Thebe Aeneas
Chantal Sluijsmans: Nadat Jabin in het najaar van 2025 een baan kreeg als geestelijk verzorger in het ziekenhuis, nam ik locatie Aeneas van hem over. Ik werk inmiddels ruim 10 jaar als geestelijk verzorger bij Thebe. Ongeveer eens in de 6 weken is er een moment van vieren met een lezing, gebed, liederen en het samen delen van brood. Zowel bewoners als hun naasten zijn van harte welkom!
16 nov: Dr. Ch. Sluijsmans

Amphia
Er zijn geen vieringen in het Amphia ziekenhuis. Wanneer u een beroep wilt doen op de geestelijk verzorgers, kunt bellen via de Receptie (076-5951000) en vragen naar de dienstdoend geestelijk verzorger.

Verdriet

KiK

Op een dag klopt een sombere figuur aan bij Kik. Neef Koos. In hun jeugd speelden Kik en Koos samen in de sloot en kwaakten om het hardst. Maar ja, Koos vond een vrouwtje en verhuisde naar een weiland verderop. Eén keer is Kik nog langsgegaan om hun kikkerdril te bewonderen. Dat is alweer lang geleden. Koos sjokt de kerk in. Hij draagt een dikke jas met volle zakken. Eerst herkent Kik hem niet, maar ineens roept hij: 'Koos, beste neef! Hoe is het?' Koos wil geen knuffel. Hij zegt niks. Zijn ogen vallen dicht. Hij zet nog een paar stappen en dan zakt hij op de grond. 'Koos?!' roept Kik, 'Wil je water, een vliegje?' Koos zucht: 'Nee. Ik hoef niks.' Kik gaat naast zijn neef zitten en wacht af.

Eindelijk mompelt Koos: 'Ik ben alléén. Ze is doodgegaan.' Kik begrijpt het. Arme neef. Hij heeft verdriet! 'Wanneer...?' vraagt hij. Koos denkt lang na. 'Ik weet het niet meer. Lang geleden.' 'Góed dat je gekomen bent,' zegt Kik, 'Laat me je zware jas uitdoen!' 'Nééé,' roept Koos, 'Dat mág níet! In deze zak zitten al mijn herinneringen, in de andere al mijn verdriet. Zo blijf ik warm.' Kik springt op. 'Maar neef! Zóveel verdriet meedragen is niet goed! Je kan je niet bewegen!' Het duurt nog een tijd. Maar dan klimt Koos uit zijn jas. Hij hupt voorzichtig mee naar buiten. En met een sprong plonzen Kik en Koos in het kroos. 'Kwaaak!'

Kom uit de put

In het volgende stukje zit een woord verstopt.
Lees de tekst maar en zet de roze letters op een rij.
Dan weet je het antwoord
op de laatste vraag!

Ben je **V**erdrietig? Wat **R**ot!
In de put zitten is **E**enzaam en **N**aar.
Je voelt je **D**own en je **S**laapt slecht.
Alles is **C**haos, alles lijkt **H**opeloos
en **A**kelig! Wat helpt je uit de **P**ut?

Uit de Bijbel

'Toen zag ik een nieuwe hemel en een nieuwe aarde.
En een stem zei: vanaf nu zal God bij de mensen wonen.
Hij zal al hun tranen drogen.
Er zal geen verdriet en geen pijn meer zijn.
Want alles van vroeger is verdwenen.'

Naar Openbaring 21.

Teksten:
Marjet de Jong
Tekeningen:
Marcel Jurriëns